

T.C

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/13292

Sayı : B.16.0.SGB.0.10.01.00/610 - 79080
Konu : Soru Önergesi

14.04/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 23/03/2010 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02/21178 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Opr. Dr. Canan ARITMAN'ın 7/13292 Esas No'lu soru önergesinin cevabı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerini arz ederim.

Ertuğrul GÜNAY
Bakan

EK: Cevap (3 sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :

TBMM Başkanlığına

Bilgi :

Başbakanlığa

**İZMİR MİLLETVEKİLİ OPR. DR. CANAN ARITMAN'IN 7/13292 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE BAKANLIĞIMIZCA HAZIRLANAN CEVAP**

24/02/2006 tarihli soru önergemde, Paris'te olduğu saptanan Karun Hazinesinden 13 parça altın takı hakkında ne gibi işlem yapıldığını sormuştum. Sorumu dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Atilla KOÇ 10/04/2006 tarihinde yanıtlamıştı.

Yanıtta, "Paris'te bir galeride saptanan bu Lidya eserlerinin Cenevre'ye gönderildiği ve gerekli girişimlerin Cenevre Başkonsolosluğumuz nezdinde yapıldığı", belirtildikten sonra "Eserlerin iadesi amacıyla dava yoluna gidilebilir." denilmişti.

26/02/2010 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Sayın Bakanın sorumuza yanıtından 4, eserlerin yerinin saptandığından 12 yıl geçtiği halde her hangi bir sonuca ulaşılmadığını bildiriyor.

SORU 1: Sözü edilen dava açılmış mıdır? Açılmışsa sonuç ne olmuştur?

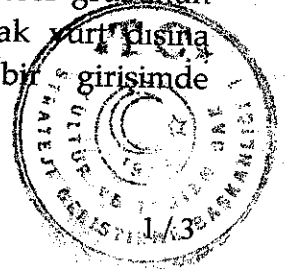
SORU 2: Açılmadıysa neden açılmamıştır?

CEVAP 1-2 : Amerika Birleşik Devletleri, New-York'ta 16-22 Ekim 1998 tarihlerinde düzenlenen Uluslararası Sanat ve Antika Tüccarları Şovu'nda bir grup Anadolu kökenli eserin satışa çıkarılacağına Bakanlığımıza bildirilmesi üzerine harekete geçilerek, 13 parçadan oluştuğu ve Metropolitan Müzesi'nden ülkemize iadesi sağlanan Lidya eserlerinin çok benzerleri olduğu saptanan eserler ile ilgili gerekli araştırma ve işlemler ivedilikle başlatılmıştır.

1970 Kültür Varlıklarının Yasa Dışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesine İlişkin UNESCO Sözleşmesi'nin 7'nci maddesinde "iade için başvuruyu yapan devlet el koyma ve geri verme isteğinin haklılığını ispatlayacak delilleri sağlamak ve bunun gerektirdiği masrafları karşılamakla yükümlüdür." ifadesi yer almaktadır.

İlgili ülkelerin, eserlere ilişkin envanter veya çalıntı kayıtları gibi somut bilgileri ortaya koymaları durumunda eserlerin iadeleri mümkün olmaktadır.

Bahse konu eserlerle ilgili olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nden ülkemize iadesi sağlanan eser grubunun çok benzerleri olmaları dışında, bu eser grubunun parçaları olduklarına ve ülkemizden kaçak kazı yolu ile bulunarak yurtdışına kaçırıldığına dair kesin kanıtlar bulunmadığından hukuki bir girişimde bulunulmamıştır.

SORU 3 : Cenevre Konsolosluğuna yazı yazmak yeterli midir? Bu eserlerin geri getirilmesi konusunda Konsolosluğumuza avukat tutulması talimatı verilmiş midir? Verilmişse hangi tarihte verilmiştir?

CEVAP 3: Bakanlığımızın konuyla ilgili girişimleri ilgili Bakanlıklar nezdinde sürdürülmüştür. 29/08/2000 tarihinde, Dışişleri Bakanlığımız aracılığıyla söz konusu eserlerin (Bakanlığımız temsilcisinin de bulunduğu) tarafsız bir komisyon tarafından incelenmesi talebimiz Cenevre Başkonsolosluğumuzdan istenmiştir. Bu talebimizin olumlu karşılanması üzerine Cenevre Havaalanı Serbest Bölgede 28 Mart 2001 tarihinde tarafsız bir komisyon toplanmıştır. Komisyonun incelemeleri sonucunda Cenevre Başkonsolosluğumuz söz konusu eserlerin ülkemizdeki kaçak bir kazıdan elde edildiğini ispat edecek kanıtlarımızın kesin olması halinde karşı tarafın avukatıyla hukuki zeminde görüşmeler yürütmenin doğru bir yol olacağını belirtmiştir.

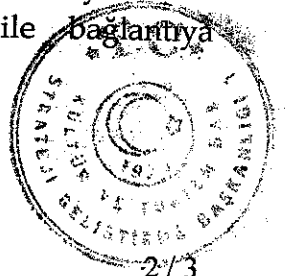
Kültür varlıkları açısından zengin diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de kültür varlıkları yasa dışı yollardan yurt dışına kaçırılmakta ve bu kayıt dışı eserler "Kara Pazar" olarak adlandırılabilen eski eser piyasasında satışa sunulmaktadır. Oldukça geniş ve çok yönlü bir piyasa olan bu pazarda diğer ülkelerin de kayıt dışı eserleri ile birlikte dolaşımda bulunan ülkemiz kökenli eserlerin saptanması, saptananların ise tümünün iadesinin sağlanması her zaman mümkün olamamaktadır.

Zira ülke sınırları dışına taşan bu tür olaylar salt "eser iadesinin talep edilmesi ve karşı ülke tarafından eserin iade edilmesi" şeklinde gerçekleşmemekte, yapılan diplomatik girişimler kimi zaman uluslararası hukukun bağlayıcılığı kimi zamansa ülkelerin ulusal mevzuatlarının farklı olması sebebiyle sonuçsuz kalabilmektedir.

SORU 4 : Durum Interpol'e bildirilmişse ne gibi bir gelişme sağlanmıştır?

CEVAP 4: Anılan kuruluş, fotoğraf ve envanter bilgileri ilgili ülkede kayıtlı bulunan ve çalınma yoluyla yurt dışına çıktığı tespit edilen eserler için yardımına başvurulabilen uluslararası bir kuruluştur. Bu nedenle bahse konu eserlerle ilgili olarak INTERPOL'e başvurulamamıştır.

İçişleri Bakanlığımız Interpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı aracılığıyla, çalınan eserlerimizin fotoğraf ve envanter bilgileri veri tabanlarına kaydedilmek üzere INTERPOL'e gönderilmekte, üye ülkeler içerisinde herhangi bir yerde bu eserlerden birine rastlanması halinde başvuru sahibi ülke ile bağlantıya geçilmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda, Balıkesir Saraylar Açık hava Müzesi'nden çalınan "zırhlı imparator heykeli", Kocaeli Müzesi Müdürlüğü fuar alanından çalınan "heykel başı" ve İzmir Agora Ören Yeri'nden çalınan "heykel başı" çalındıktan sonra yurt dışında tespit edilerek INTERPOL aracılığıyla ülkemize iadesi sağlanan eserler arasındadır.

SORU 5 : Eserler Cenevre'de kimin elindedir?

CEVAP 5: Bakanlığımızın bu konuya dair 2001 yılı itibariyle edindiği son bilgi, eserlerin "Tanis Antiquities" firmasının elinde bulunduğu yönündedir. Ancak, bu tür kayıt dışı kültür varlıkları belli aralıklarla tekrar satışa sunulabilmekte veya sık sık el değiştirebilmektedir.

Ayrıca, antik dönemlere ait altın ve gümüş mücevherat eserlerin büyük ustalıkla yapılmış, gerçeğinden zor ayırt edilebilen taklitleri de piyasada dolaşmaktadır. Bir eserin orijinalitesinin tespit edilmesi, eser üzerinde yapılacak muayene ve analizler sonucu mümkün olabilmektedir. Bunlar, tarafların karşılıklı olarak anlaşmaya varması, bunun mümkün olmaması durumunda ise adli mercilerin talebi doğrultusunda uygulanabilecek yöntemlerdir.

Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde Kaçakçılık ve İstihbarat Şubesi Müdürlüğü uzmanlarınca, yerli / yabancı müzayede evlerinin web siteleri ile internet üzerinden ticaret yapılan siteler takip edilerek, ülkemiz kökenli olması muhtemel eserler saptanmakta, bu eserlerle ilgili gerekli araştırma ve incelemeler yapılmaktadır.

Bakanlığımızca, yurt dışına kaçırılan kültür varlıklarımızın iadesine yönelik yürütülen çalışmalar sonucunda; 2003 yılı ile 2010 Mart ayı itibariyle 1.234 adeti Almanya, 397 adeti İsviçre, 320 adeti Avusturya, 133 adeti Hırvatistan, 23 adeti B.A.E., 18 adeti Fransa, 13 adeti A.B.D. ve 3 adeti İngiltere'den olmak üzere toplam 2.141 eserin ülkemize iadesi sağlanmıştır.

